

Nr 113.

Av herr **Pålsson m. fl.**, om anslag till Svenska betes- och vallföreningen.

Att boskapsskötseln i den svenska lanthushållningen bör intaga ett framstående rum, motiveras ej mindre av de animaliska produkternas betydelse för folknäringen än även och särskilt av den omständigheten, att odlingsbetingelserna i den ojämförligt största delen av landet förhållandevis väl ägna sig för frambringandet av i stort sett det värdefullaste av alla fodermedel, nämligen betes- och höfodret.

Det måste också erkännas, att vår animaliska produktion under senare decennier varit stadd i en synnerligen livlig utveckling, särskilt om hänsyn togs till den inom intensivt drivna kreatursbesättningar uppnådda bruttoavkastningen. Allmänt bekant är det emellertid, att husdjursskötselns räntabilitet icke hållit jämna steg med den ökade bruttoavkastningen, tvärtom. Och orsaken härtill är lätt att förstå. Med bristande hänsyn till djurorganismens oundgängliga livsbetingelser synes den ökade produktionen hava vunnits vid en alltför utsträckt och därför skadeverkande innefodring, ofta med onaturliga fodermedel, varav följden oundvikligen blivit försvagade besättningar, hastig rekrytering och ringa motståndskraft mot varjehanda ekonomien undergrävande svagheter hos djuren såsom tuberkulos, sterilitet, kalvdöd, smittosam kastning och därtill bristande förmåga att produktivt omsätta hemmaodlat foder o. s. v. Kommer så därtill, att alltför dyrbara fodermedel — såsom särskilt grönfodret vid foderbordet och stora mängder ej sällan importerat kraftfoder — blivit använda samtidigt som inhemska produktionsmöjligheter av billiga och sunda sådana förblivit outnyttjade, torde härav framgå, att djurhållningen icke gärna kunnat bliva annat än oekonomisk för den enskilde och, på grund av nedsatt och dyrbar produktion samt med betydande statsutgifter för husdjurssjukdomarnas bekämpande, ofördelaktig för det allmänna. Att inskränkning i den betydande, och för vår handelsbalans ofördelaktiga kraftfoderimporten — närmast före kriget *ärligen omkring 425,000,000 kg. och för närvarande omkring 230,000,000 kg.* — är högeligen önskvärd, skall i detta sammanhang endast vidröras.

En ändring i berörda förhållanden till förmån för sundare och produktionskraftigare kreatursbesättningar och billigare djurhållning synes otvivelaktigt, i den mån detta är möjligt vara påkallad, likaväl som det är önskvärdt, att den animaliska produktionen icke minskas.

En granskning av de möjligheter, som förefinnas hos oss i den vägen, gör det snart tydligt icke blott att vi böra kunna på *egen* grund upprätthålla

utan även vidga den animaliska produktionen och detta utan intrång på den hittills odlade arealen.

Att stora ekonomiska värden kunna vinnas genom en förbättrad vallodling på åkern, förstås lätt ej mindre av den enligt statistiken nu alltför ringa medelskörden från rikets omfattande vallareal, över 1,300,000 hektar, än även av det kända förhållandet, att ännu i mycket stor utsträckning ett fröutsäde vid valläggningsen kommer till användning, vilket saknar förutsättningar att giva upphov till lönande skördar. Genom åtgöranden för allmännare användning av lämpliga vallväxter — gott frö av givande och härdiga klöver-, gräs- och luzernstammar — ej mindre än genom rationell anläggning, skötsel och utnyttjande av våra växtföljdvallar kan tvivelsutan mycket avsevärda foder-tillskott inom landet vinnas.

Ännu större äro möjligheterna härför, då det gäller våra ängs- och betesmarker. Den enligt statistiken nära 1,000,000 hektar omfattande ängsarealen i riket torde nu avkasta omkring 1,200 kg. hö per har. Med en ökning i ängarnas produktivitet till den likväl anspråkslösa siffran av 2,500 kg. hö per har skulle, om så behövdes, omkring 390,000 har åkervall kunna frigöras för annan odling utan att landets höförråd därför minskades. I detta sammanhang skall erinras, att rikets höstvetearreal omfattar cirka 118,000 har!

Beräknas därtill, att endast en ängen motsvarande areal förbättringsmöjlig betesmark — vi kunna bortse från nu ofta använda för kultur olämpliga arealer — bleve föremål för åtgärder, så att den nuvarande avkastningen, omkring 100 å 300 foderenheter per har, höjdes med 700 fe. skulle därmed omkring 700,000,000 fe. vinnas eller en fodermängd motsvarande behovet under 150 betesdagar för över 900,000 st. nötboskap å 5 fe. per dag. Utan intrång på annan odling skulle sålunda vinnas, utöver nuvarande genomsnittliga fodertillgång i landet 1,000—1,200 mill. foderenheter eller den fodermängd, som kan anses erforderlig för produktionen av åtminstone omkring 60 mill. kg. smör.

Se vi på möjligheterna att åstadkomma dylika förbättringar i vår foderproduktion, så framgår av omfattande erfarenheter från vårt land otvetydigt, att avkastningen i olika landsdelar från gräsarealer av angivet slag genom lämpliga åtgärder kunnat stegras så betydligt, att den ovan angivna merskörden ingalunda kan anses högt tilltagen även med hänsyn till den olikhet i produktionshänseende, som olika marktyper uppvisa. Genom den kontroll av betesmarkernas avkastning, som av centralanstaltens husdjursavdelning blivit genomförd vid Valinge m. fl. ställen, ådagalägges sålunda, att välskötta gräsmarker kunna giva 3,000 fe. per har i form av betesfoder, eller en animalisk produktion av över 4,000 kg. mjölk jämte 50—100 kg. tillökning i levande vikt, per år och har. Senare tiders erfarenheter inom det praktiska jordbruket visa, att ännu högre avkastning kan erhållas och av Svenska betes- och vallföreningens nu 6-åriga försök för utrönande av grässkördarnas storlek framgår, att avkastningen i genomsnitt per år från några 100 fe. per har på vanskötta gräsmarker kunnat stegras till 2,000 å 4,500 fe. det senare motsvarande över 11,000 kg. vanligt vallhö. Gränsen för skördestegringen på våra

gräsmarker är ännu icke nådd. Med stöd av vunna erfarenheter och erhållna försöksresultat torde man emellertid utan överdrift kunna påstå, att näppeligen någon annan odling i stort sett i vårt land kan tävla med den täta gräsvallen då det gäller framalstring av foderäggvita i lämplig form. Att under sådana förhållanden för upprätthållandet av vår animaliska produktion ärligen en tyngande import av foderäggvita måste ske, tyder på en misshushållning, vars ekonomiska konsekvenser för det svenska jordbruket äro alltför väl kända för att icke i detta sammanhang behöva närmare understrykas.

Härtill kommer ytterligare att *gräsmarksfodret är det billigaste och ur alla synpunkter sundaste fodret*, som kan anskaffas för gräsätande djur. Under olika betingelser har vid Svenska betes- och vallföreningens försök under åren 1918—22, trots de relativt höga gödselprisen, erhållits en merskörd till ett pris av 4.06—7.98 öre per foderenhet (motsvarande 1.6—3.19 öre per kg. höfodervärde) och väl anpassad gödsling har åstadkommit en ännu billigare skörd. Enligt lantbrukssällskapets driftsbyrå beräknades i juni 1923 följande anskaffningspriser per fe. för:

Kraftfoder 18 öre	Rotfrukter 20 öre .
Bete 7 »	Grönfoder 20 » o. s. v.
Hö 14 »	

För samma ändamål hänvisas även till bil. 1 sid. 29. Gräsmarksfodrets värde belyses av framstående forskare i bil. 1, sid. 5 och 93.

Intet tvivel torde råda därom, att det verksammaste medlet i kampen mot förödande svagheter inom våra kreatursbesättningar ligger i en naturlig och sund djurhållning, vartill hör betesgång under sommarhalvåret. Utan att denna grundsats iakttages torde det vara lönlöst att tro sig i längden kunna bekämpa exempelvis den nu mycket förlustbringande nötkreaturstuberkulosen, och endast ur denna synpunkt borde måhända effektiva åtgärder för den rationella betesskötselns främjande vara berättigade.

Att en förbättrad betesskötsel även för skogsbruket medför betydande fördelar, skall i detta sammanhang endast erinras.

Att synnerligen mycket kan göras för en utvidgad och rationell gräsmarksvård är otvivelaktigt, ja, *intet annat odlingsområde torde för närvarande erbjuda så stora möjligheter för åstadkommande av ökade ekonomiskt lönande skördevärden*, som det här ifrågavarande och ett framåtskridande härutinnan borde för landet vara av så mycket större betydelse, som därigenom frambringandet av för folknäringen viktiga näringsmedel ej blott väsentligen säkerställas utan även och med säkerhet förbilligas.

Med hänsyn till att åtgärder för gräsmarkernas förbättring kunna ske för jämförelsevis små kostnader och *snart* leda till resultat, och då jordbruket nu har att kämpa med betydande svårigheter, synes det välbetänkt, att just *detta* arbete nu med all kraft och i möjligaste mån påskyndas. Erforderliga åtgärder härför torde bland annat vara:

att genom specialkurser, demonstrationer, föreläsningar och skrifter m. m. verka för spridandet av möjligast effektiva upplysningar på området,

att tillhandaga med råd och biträda vid samt planläggning och ledning av praktiska åtgärder för genomförandet av den rationella betes- och vallkulturen ute i bygderna,

att genom insamling och bearbetande av praktiska uppgifter och erfarenheter från olika orter samt anordnande av försök och kontrollverksamhet skaffa det för det övriga arbetet oundgängliga underlaget, så mycket mera nödvändigt, som detta område hittills i vårt land knappast varit föremål för dylik verksamhet, om man bortser från vad som i sådant avseende åtgjorts under de senare åren.

År 1916 stiftades Svenska betes- och vallföreningen, som just tagit sig före realiserandet av berörda uppgifter, vilket framgår av bifogade stadgar (bil. 2). Tack vare att det lyckats föreningen på frivillig väg insamla ej obetydliga belopp, har densamma under de gångna åren utfört en för det allmänna synnerligen gagnande verksamhet, för vilket ändamål varit anställda särskilt sakkunniga personer och för närvarande, utom sekreterare, två konsulenter, en laborator och två ängsmästare. Av bifogade årsberättelser och cirkulär framgår arten av föreningens verksamhet liksom även det förhållandet, att föreningens utgifter för tiden till och med 1922 uppgått till över 208,000 kronor varav endast 58,000 kronor utgjorts av statsmedel. För närvarande åtnjuter föreningen ett årsanslag från Kungl. Maj:t på 20,000 kronor. För anskaffande av försöksgård, samt för användande till verksamhetens säkerställande i annat avseende, undersökningsmaterial etc. hava likaledes på frivillig väg insamlade medel fonderats, vilka emellertid numera, sedan frivilliga gåvor icke med någon som helst säkerhet vidare kunnat påräknas, alltmera tagits i anspråk för de löpande göromålens upprätthållande.

Ett fortsättande på den vägen är emellertid icke möjligt, varför en *avsevärd inskränkning i den redan hittillsvarande verksamheten för föreningen blir erforderlig*, om densamma icke kan komma i åtnjutande av ökat anslag.

Med hänsyn, därtill, att den verksamhet föreningen bedriver icke allenast är av produktiv natur utan med visshet omfattar ett område, som i sig innebär de ojämförligt största möjligheterna för en ökad och förbilligad produktion av viktiga mänskliga livsmedel i vårt land, och då ett främjande därav på ett ur statsfinansiell synpunkt högst önskvärt sätt skulle vara ägnat att stärka jordbrukets, särskilt under nuvarande förhållanden svaga, ekonomiska bärkraft, synes det undertecknade, som om ett stort allmänt intresse vore förbundet med upprätthållandet av föreningens verksamhet.

Att sakkunniga myndigheter varit av samma mening, framgår bland annat av Statens odlingskommittés för 1918—1922 avgivna berättelse. På sid. 28 anföres sålunda, på grund av under nämnda år vunna väl nog så rikliga erfarenheter, följande: »Såsom förut nämnts, har erfarenheten givit vid handen, att rikets jordbrukare ännu sakna förståelse för betydelsen av rationell beteskultur och kunskap om dennas genomförande. Statsåtgärderna i förevarande hänseende torde därför böra inriktas på stödjande av den försöks- och upplysningsverksamhet, som redan bedrivits på området, samt spridandet av kunskap om de vid denna verksamhet erhållna resultaten.

Kommittén vill i detta sammanhang framhålla betydelsen av att Svenska betes- och vallföreningen, som bedriver ett förtjänstfullt arbete på ifrågasvarande område, för framtiden beredes verksamt understöd av allmänna medel till fullföljande av sin samhällsnyttiga uppgift.

Även *Lantbruksstyrelsen* har efter utredning rörande föreningens behov under flera föregående år hos Kungl. Maj:t yrkat på proposition i ärendet och för budgetåret 1924—1925 hemställer styrelsen sålunda om ett anslag till föreningen på 40,000 kronor. *Föreningens styrelse* anser visserligen, att verksamheten skulle kräva ett högre belopp, 48,800 kronor, och motiverar detta särskilt med behovet av att en föreningens konsulent därigenom skulle erhålla tillfälle att ägna Norrlands gräsmarksfråga sitt speciella arbete. Styrelsen anför, »att denna landsdel just i berörda avseende är de stora möjligheternas land och att en omläggning och förbättring av betesdriften därstädes kräver sin särskilda sakkunskap ej mindre med hänsyn till fjällbygdens nu oekonomiskt anordnade foderfråga (bil. 3) än även och måhända särskilt på grund av den av statsmakterna påbörjade kolonisationen, vars framgång främst är beroende av i vad mån tidsenlig gräsmarkskultur härvid kommer att tillämpas.

Även av *Lantbruksstyrelsens* skrivelse framgår vikten av att föreningens verksamhet kan utvidgas ehuru styrelsen på grund av nuvarande statsfinansiella förhållanden anser sig böra förorda endast 40,000 kronor. Av *Lantbruksstyrelsen* godkända stadgar med för det högre anslagets åtnjutande erforderliga förändringar föreligga (bil. 4). Den av *Lantbruksstyrelsen* gjorda ekonomiska kalkylen framgår av bilagda handlingar.

Med hänsyn till vad ovan blivit anfört, och då den verksamhet, som Svenska betes- och vallföreningen utövar, således är av stor betydelse för jordbrukets produktion och därmed för landet, enär ett framåtskridande på det område, för vilket föreningen verkar, medför, utom indirekta fördelar för vår djurhållning, ökad tillgång på inhemskt, sunt och billigt foder, och detta i väsentligaste mån utan intrång på annat odlingsområde, få vi, förutsättande att Kungl. Maj:t lämnar föreningen bidrag till samma belopp, som under de senaste åren utgått till densamma, värdsamt hemställa,

att riksdagen därutöver på extra stat under nionde huvudtiteln för budgetåret 1924—1925 beviljar Svenska betes- och vallföreningen, för, upprätthållande av dess verksamhet, ett anslag av 20,000 kronor.

Stockholm den 19 januari 1924.

Jöns Pålsson.

Elof B. Andersson.

Nils Ant. Nilsson.

Edw. Larson.

I motionen återopade bilagor komma att överlämnas till vederbörande utskott.

